

Puutarhamarttailua

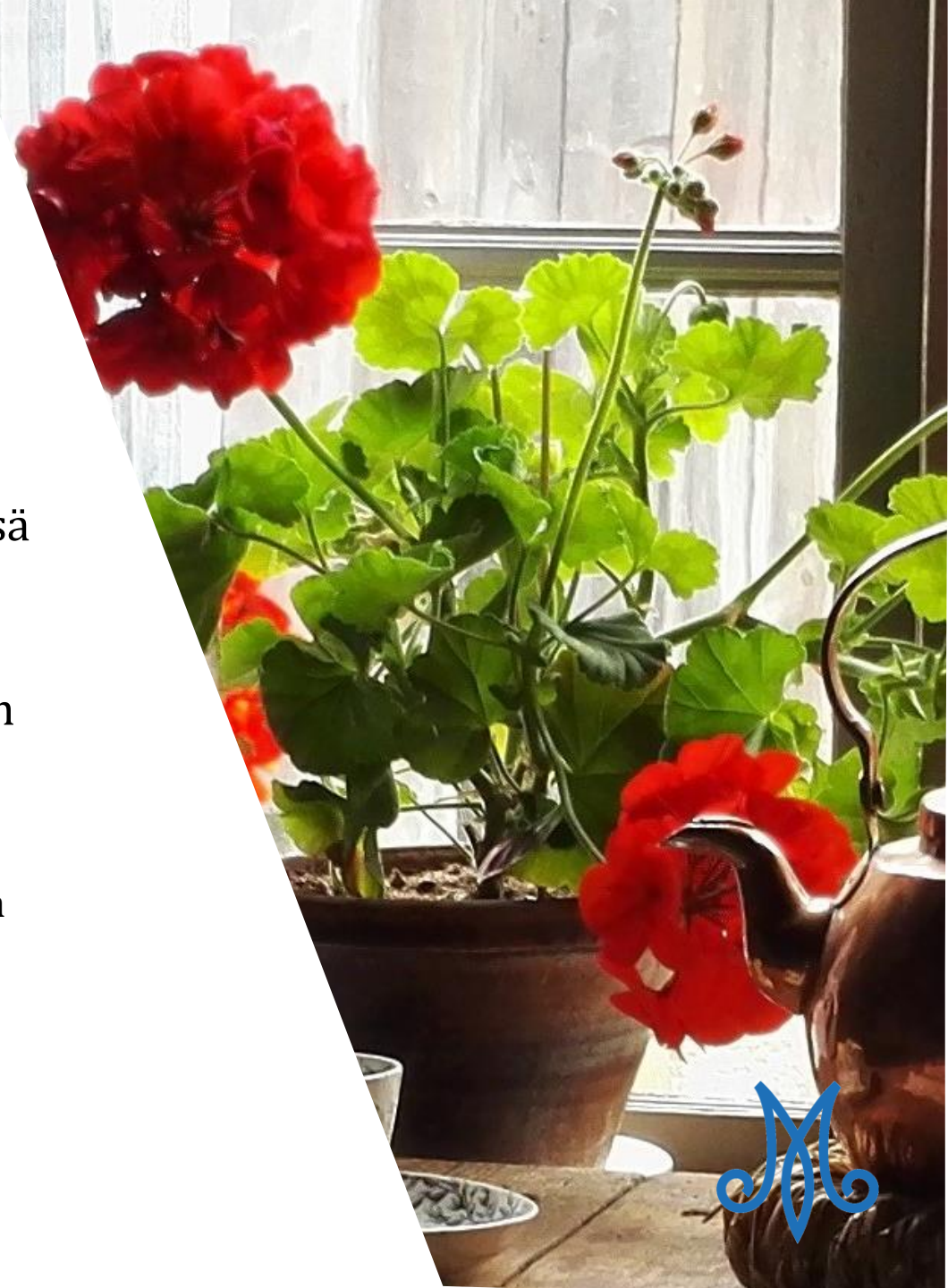
PERINNE- HUONEKASVIT

Marttaliitto 2020

HUONEKASVIT YLEISTYIVÄT 1800- LUVULLA

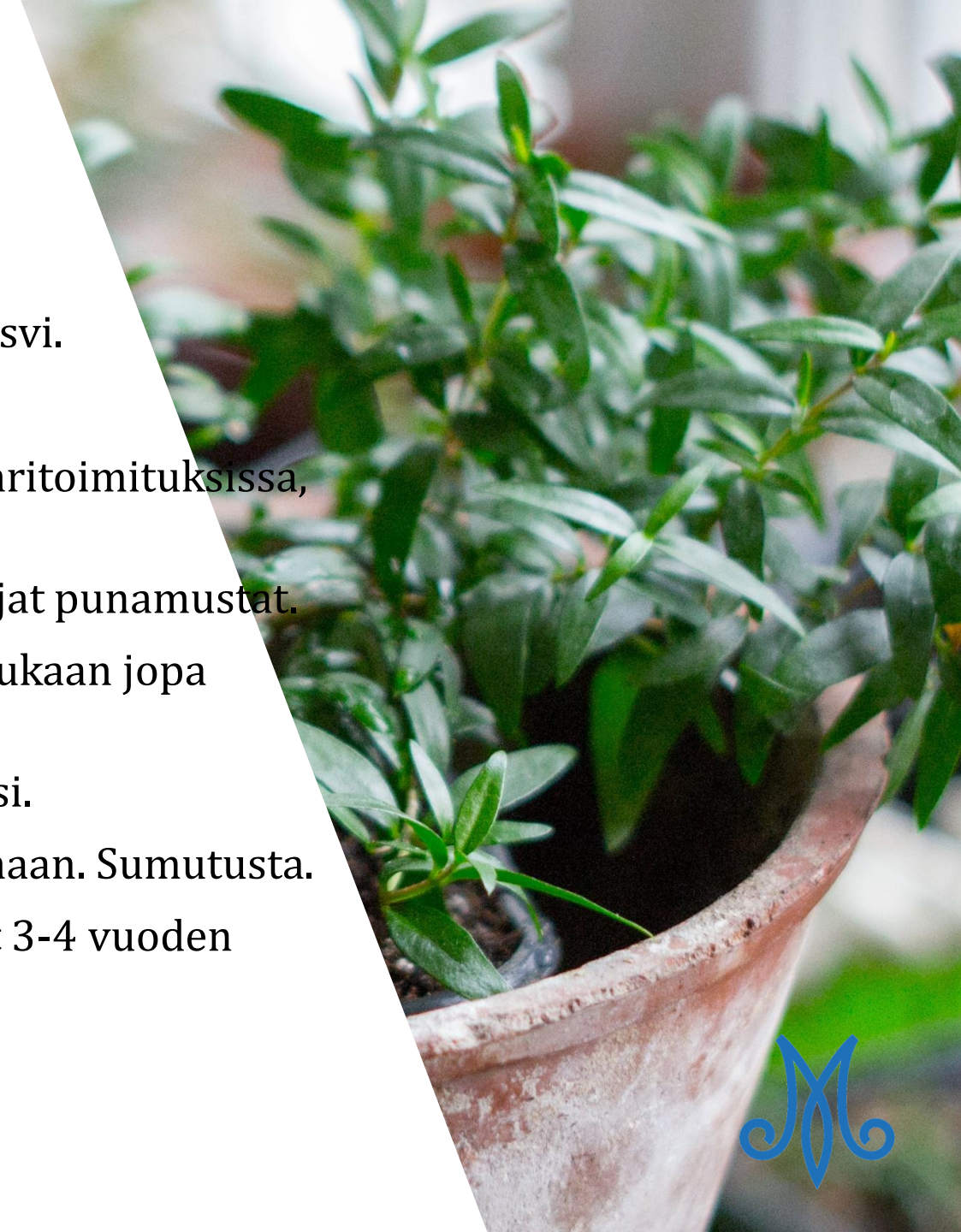
- Pappiloissa ja kartanoissa huonekasvit yleistyivät 1800-luvun alusta lähtien. Valoisissa saleissa ja viileillä kuisteilla kasvit kukkivat ja menestyivät hyvin. Vuosisadan puolivälissä kasvit levisivät varakkaiden porvareiden koteihin
- Tavallisen rahvaan kodeissa huonekasvit yleistyivät vuosisadan lopussa ja 1900- luvun vaihteessa, samalla kun huoneet ja pirtin ikkunat suurenivat. Palvelusväelle annettiin usein kiitoksena kasvi, kun hänen pestinsä talossa päättyi ja samalla tieto kasveista levisi.
- 1900- 1930 lukujen 'säätymä'
 - Rahvaan kodeissa kasvatettiin kukkivia kasveja, kuten pelargoneja ja mustanmerenruusua.
 - Säätymä harrastivat viherkasveja. Ensimmäisiä olivat kentianpalmut, tuonenkielot ja huonekuuset.
- Seuraavissa dioissa tutustutaan yleisimpiin perinnehuonekasveihin.

MORSIUSMYRTTI

Myrtus communis

- Välimeren alueelta kotoisin oleva pensasmainen huonekasvi.
- Kasvatettiin säätyläiskodeissa jo 1810-luvulla.
- Myrttiin liitetään paljon uskomuksia ja sitä on käytetty uhritoimituksissa, häissä ja hautajaisissa.
- Pienet tähtimäiset valkoiset kukat tuoksuvat hyvälle. Marjat punamustat.
- Viihtyy valoisassa ja puolivarjossa. Joidenkin lähteiden mukaan jopa pohjoisikkunalla. Kesällä ulkona.
- Sopeutuu huoneenlämpöön, mutta talvella viileä on eduksi.
- Tasainen kosteus ympäri vuoden, ei saa päästä kuivahtamaan. Sumutusta.
- Nuorten kasvien uudelleenistutus joka kevät, vanhemmat 3-4 vuoden välein.
- Sietää muotoon leikkaamista, lisätään pistokkaista.

PIKKUKENTIANPALMU

Howea forsteriana

- Kotoisin Australiasta, Tyynenmeren Lord Howen saarelta.
- Palmut olivat suosittuja jo 1800-luvulla, erikoisesti säätyläiskotien suosittuja kasveja vuosidadan lopulla.
- Pitkäikäinen, voi elää huonekasvinakin jopa 50- vuotiaaksi.
- Vaatii tilaa, kasvaen jopa 3 metriseksi.
- Sopeutuu vähäänkin valoon. Viihtyy parhaiten runsaassa hajavalossa. Paahteessa lehtiin tulee polttovioituksia. Kesäksi kasvin voi viedä ulos puolivarjoon. Talvella lisävalo on eduksi.
- Viihtyy huoneenlämmössä. Talvella lämpötila voi olla 14-18 astetta. Ei pidä lämpöpattereista eikä vedosta!
- Tasainen kosteus, talvella niukempi kastelu.
- Viihtyy ahtaassa saviruukussa, hiekansekaaisessa hyvässä kukkamullassa.
- Nuoret kasvit voi istuttaa uudelleen joka kevät, myöhemmin uudelleenistutus 3-5 vuoden välein. Vaihda pintamulta vuosittain.
- Vain täysin kuivuneet lehdet voi poistaa, kun ne irtoavat helposti.

TRAAKKIPUUT

LOHIKÄÄRMEPUUT

Dracaena sp.

- Sukuun kuuluu yli 50 lajia, joista suurin osa on kotoisin Afrikasta.
- Suosittuja säätyläiskotien kasveja 1800-luvun lopulla.
- Helppohoitoinen ja sopeutuu asuinhuoneiden kasvuoloihin hyvin.
- Viihtyy puolivarjossa, vaalealehtiset lajit myös valoisammassa.
- Pitää niukasta kastelusta ja suihkuttelusta. Kuivassa huoneilmassa lehden reunat saattavat kuivaa.
- Nuoret kasvit istutetaan uudelleen joka kevät, vanhemmat noin 3 vuoden välein. Pintamulta vaihdetaan vuosittain.
- Kasvi voidaan nuorentaa leikkaamalla haluttuun korkeuteen. Leikkauskohtaan kasva uusi lehtiruusuke. Leikattu latva voidaan juurruttaa uudeksi kasviksi. Lisätään myös 15 cm:n pituisista varsipistokkaista.

HUONEKUUSI

ELI NORFOLKINARAUKARIA

Araucaria

- Kasvi on kotoisin Norfolkin saarelta Austraaiasta.
- Puulämmitteisissä säätyläiskodeissa suosittu 1850 -1900 luvun alkuvuosikymmenille saakka. Nykyisin suosio on jälleen kasvanut.
- Pehmeät ja vaaleanvihreät neulaset. Vaakasuorat oksat kasvavat rungon ympäri 4-6 kiehkuraisina ryhminä.
- Huonekasvina kasvaa hitaasti, mutta viihtyessään vie paljon tilaa.
- Runsaasti hajavaloa, mutta ei suoraa auringonpaahdetta. Talvella lisävaloa.
- Viihtyy viileässä, sijoita kauas lämpöpatterista ja vie kesäksi ulos raikkaaseen ilmaan. Ei säikähdä vetoa.
- Säännöllinen kastelu ja tasainen kosteus, ei saa kuivahtaa. Sadevettä ja sumutusta. Mieto lannoitus kasvukaudella.
- Kuolleita alaoksia voi poistaa. Ei te sivuversoja, joten latvaa ei kannata katkaista.
- Istutus suurempaan ruukkuun 2-4 vuoden välein. Hyvä läpäisevä hiekansekainen multa.
- Lisätään siemenistä, pistokkaat eivät juurru.

KLIIVIA ELI PUNASARJA

Clivia

- Kasvaa Etelä- Afrikassa laaksojen ohutmultaisilla rinteillä.
- Yleistyi meillä huonekasvina 1900-luvun alkupuolella.
- Kukkiakseen kasvi tarvitsee kasvun ja levon vuorottelun.

Lepokausi syksystä alkutalveen, mahdollisimman viileässä ja valoisassa paikassa. Kastellaan niukasti viileällä vedellä. Lepokaudella kasvi virittyy kukkaan. Kukinnan alkaessa kastelua ja lannoitusta lisätään ja jatketaan koko kasvun ajan, aina syksyyn saakka. Kesän kasvi voi olla ulkona. Kukkavarsi poistetaan kukinnan jälkeen.

- Nuoret kasvit istutetaan uudelleen toinen vuosi, vanhemmat 3-4 vuoden välein.
- Kasvin hauraat juuret katkeilevat helposti. Älä kastele tätä kasvia ennen jakamista, juuret ovat kuivina taipuisia.
- Kliiviaa on helppo lisätä sivuversoista, jotka varovasti irrotetaan emokasvista mullanvaihdon yhteydessä. Alku, jossa on viisi kasvulehteä, on jo kehittänyt hyvät juuret ja sen voi irrottaa emokasvista. Poikaset voi jättää myös kasvin tyvelle, näin saa tuuhean kasvin. Kukkii 2-3 vuoden kuluttua jakamisesta.

KUMIVIIKUNA

FIIKUS, HUONEKUMIPUU

Ficus elastica

- Kotoisin Itä-Intiasta Malajien saaristoon ulottuvalta alueelta.
- Kasvista erittyvää maitiaisnestettä on käytetty raakakumin valmistamiseen.
- Suomessa hyvin suosittu 1800- luvun lopulta 1930- luvulle.
- Isokokoinen ja nopeakasvuinen. Nykyisin on saatavana useita lajikkeita.
- Viihtyy runsaassa hajavalossa. Paahteessa lehdet ruskettuvat, ja liian vähässä valossa kellastuvat. Ei pidä vedosta.
- Tasainen kosteus. Suihkuttelu.
- Nuoret kasvit uudelleenistutetaan vuosittain, mutta vanhemmat vasta kun juuret pursuavat ruukusta.
- Lisätään pistokkaista. Taimet kannattaa latvoa noin 50 cm mittaiseksi, näin kasvi haaroittuu kauniisti.

AMATSONINLILJA

Eucharis amazonica

- Kotoisin Kolumbian vuoristosta, Amatsoninjoen latvaosista.
- 1800- luvun lopulla Suomeen, suosittu leikkokukka ja pian säätyläiset alkoivat kasvattaa sitä myös huonekasvina.
- Valoisa kasvupaikka, ei paahteeseen (itä- tai länsi-ikkuna).
- Amatsoninliljat kukkivat usein myöhäissyksyllä tai talvella. Kukkavanassa on 5-6 lumivalkoista, halkaisijaltaan jopa yli 10 cm, hurmaavalle tuoksuvaa kukkaa.
- Kastelua, lannoitusta ja hyvää hoitoa kevättalvella.
- Kesän aikana kasvi lepää ja sen voi viedä ulos.
- Amatsoninlilja on narsissikasvi ja sitä jaetaan sipuleista 3-5 vuoden välein. Kananmunan kokoiset sipulit istutetaan keväällä laakeaan matalaan ruukkuun. 3-4 sipulia/ruukku. Sipulien päälle multaa vain 2-4 cm, ne eivät kuitenkaan saa jäädä näkyviin.

JÄTTIPEIKONLEHTI

Monstera deliciosa

- Kasvaa kotiseudullaan Meksikossa päällyskasvina.
- Suomen säätyläiskodeissa jo 1800-luvun alkupuoliskolla
- Kookas, suurilehtinen kasvi joka vaatii tukea. Ilmajuuret voi ohjata ruukkuun, jossa kasvavat normaalin juuren tavoin.
- Vanhat yksilöt saattavat kukkia. Kukasta kehittyy vuoden aikana käpymäinen hedelmä. Hedelmä on syötävä, vaikka kasvi on myrkyllinen. Hedelmä maistuu ananaksen ja banaanin sekoitukselle.
- Helppohoitoinen kasvi. Viihtyy valossa tai varjossa. Ei siedä vetoa.
- Kastellaan tasaisesti ympäri vuoden, pitää sumutuksesta. Lehden kärkiin voi muodostua vesitippoja, kasvi haihduttaa näin vettä. Kun kastelua vähennetään ilmiö poistuu.
- Lannoitetaan suhteellisen runsaasti.
- Istutetaan uudelleen, kun juuret *täyttävät* ruukun.
- Kasvia voi leikata. Lisäys varsi- tai latvapistokkaista.
- Kirjavalehtinen lajike, *Monstera 'Variegata'* on nykyisin hyvin suosittu.

SUUTARINKIELO,

TUONENKIELO, VOSSIKKA, ISSIKKA, JOKATALONJUSSI

Aspidistra elatior

- Kotoisin Kiinasta ja Japanista. Suomeen 1800- luvun lopulla.
- Yli puolen metrin pituiset, tummanvihreät lehdet kasvavat suoraan juurakosta.
- Vaatimattomat, violetit kukat juurakon pinnassa, tuoksuvat ananakselle.
- Viihtyy hyvin huoneilmassa ja vähässä valossa.
- Erittäin helppohoitoinen ja kestävä. Älä kuitenkaan kastele liikaa.
- Viihtyy melko pienessä ruukussa –uudelleenistutus, kun juuret näkyvät mullan pinnalla.
- Kasvia lisätään juuren palaista.
 - Sivujuuret leikataan pois ja juuri paloittellaan noin 5 cm mittaisiin osiin. Kolme juurenpalasta istutetaan samaan ruukkuun. Juurtuu hyvin huoneenlämmössä.

HIENOHELMA

Asparagus densiflorus 'Sprengeri'

- Kotoisin Länsi-Afrikasta
- Suomeen 1800- luvun lopulla, ensin leikkovihreäksi ja 1900 luvun alussa säätyläisten koteihin, myöhemmin rahvaan koteihin. Maaseudulla suosittu vielä 1920-1930- luvulla.
- Kookkaista mukuloista kasvavat varret kaartuvat amppelissa kauniisti ja neulasmaiseksi surkastuneet versot ovat kevyitä.
- Hienohelma vaatii huolenpitoa.
 - Runsaasti hajavaloa, mutta ei paahdetta
 - Korkeaa ilmakeuhkustetta, sumuta päivittäin.
 - Lämpötila kasvukaudella jopa 25, talvella 14-16 astetta paras.
 - Tasainen kosteus ja veden tarvekin on yllättävän suuri
- Lisätään jakamalla, pistokkaista ja siemenistä.
 - Liota siemeniä yön yli, itämisaika 15-30 vuorokautta 18-20 asteessa.

UNELMA

Asparagus setaceus

- Kotoisin Afrikasta
- Unelma rikkoi kasvien säätyjakoa ja kasvoi 1900- luvun alussa sekä säätyläisten, että köyhemmän väen kodeissa.
- Nuorena unelma kasvaa pensasmaisesti ja vanhempana köynnöstäen. Versot voivat kasvaa jopa 1,5 metrin pituisiksi. Neulasmaiset lehdet, kukat pieniä ja vaaleita.
- Viihtyy huoneenlämmössä, itä- länsi- ja eteläikkunalla, jopa pohjoisikkunallakin.
- Ei siedä paahdetta, kylmää ja märkää.
- Voimakas mukulamainen juurakko varastoi vettä. Tasainen kosteus paras, pitkäaikainen kuivuminen aiheuttaa lyhytversojen karisemisen. Sumutus haalealla vedellä piristää kasvia.
- Viihtyy pienessä ruukussa, jaetaan usein.
- Lisätään myös marjoista kehittyvistä siemenistä, kuten hienohelmaa.

ISOPOSLIINIKUKKA

Hoya carnosa

- Posliinikukat ovat kotoisin Etelä- Kiinasta ja Koillis-Australiasta. Pohjolaan ne ovat tulleet jo 1800- luvun alussa.
- Suvussa on noin 200 lajia. Isoposliinikukka on suvun tunnetuin laji ja siitäkin on olemassa useita eri muotoja.
- Rennot versot voivat kasvaa jopa 3-4 metrin mittaiseksi – kasvi onkin tuettava.
- Posliinikukka nimi tulee puolipallon muotoisista posliinisilta näyttävistä sarjakukinnoista. Kukinnot muodostuvat edellisen vuoden kääpiöversoisiin. Kukat tuoksuvat voimakkaasti ja muodostavat mettä. Kukinta ajoittuu kevätalvesta myöhäissyksyyn.
- Viihtyy varjossakin, mutta kukkiakseen vaatii valoa.
- Runsas kastelu, annetaan kuitenkin kuivahtaa kastelukertojen välissä.
- Nuoret kasvit istutetaan uudelleen vuosittain. Vanhemmat 3-5 vuoden välein, pintamullan voi uusia vuosittain. Juuripaakku on hyvä pitää ehjänä, koska juuret vioittuvat herkästi. Viihtyy pienessä ruukussa.
- Lisäys latva- ja versopistokkaista, joissa 3-5 lehtiparia.

HUONEARALIA

Fatsia japonica

- Kotoisin Japanista
- Suomen säätyläiskodeissa suosittu 1850-1870 luvuilla. Edelleen yleinen viherkasvi.
- Kasvaa 1,5 metriä korkeutta ja leveyttä.
- Melko vaativa kasvi.
- Viihtyy itä-, länsi- ja pohjoisikkunalla.
- Tasainen kosteus. Talvella kastellaan niukemmin, mutta ei saa täysin kuivua. Säännöllinen suihkuttelu.
- Suuri saviruukku ja hyvälaatuinen hiekkapitoinen kukkamulta.
- Pistokaslisäys.

KIRJORÖNSYLILJA

ISÄNNÄN HARHA-ASKEL, SYRJÄHYPPY

Chorophyllum comosum 'Variegatum'

- Kotoisin Etelä-Afrikasta.
- Suomessa 1800- luvun lopulta alkaen, usein palmujen seurassa. Edelleen suosittu.
- Helppohoitoinen ja vaatimaton kasvi.
- Viihtyy auringossa tai varjossa.
- Kastele kerralla runsaasti ja anna kuivahtaa kastelukertojen välissä.
- Lyhytikäinen kasvi, jota on helppo lisätä rönsypistokkaista.

ISOANOPINKIELI

Sansevieria trifasciata

- Kotoisin trooppisesta Länsi-Afrikasta.
- Noin 60 lajia, jopa metrin pituisten lehtien väri ja kirjavuus vaihteleva.
- Joskus vihreä hento kukinto.
- Lähes joka kodissa 1950-luvulla. Nykyään suosittu.
- Helppohoitoinen ja viihtyy hyvin myös huoneilmassa.
- Polivarjossa lehdet kasvavat kiiltävän vihreiksi ja pystyiksi, kovin valoisassa lehdet kaartuvat ulospäin ja jäävät lyhyemmiksi.
- Kohtalainen kastelu keväästä syksyyn ja talvella niukempi. Kastele multa perusteellisesti ja anna kuivahtaa kasteluiden välillä. Lehtiin varastoituu vettä ja kasvi kestää hyvin kuivuutta. Kasvun aikana saa myös lannoittaa.
- Hyvä ravinteikas ja hiekansekainen multa.
- Lisätään jakamalla ja pistokkaista.
 - Lehdestä leikataan 10 cm pätkä, leikkauspinnan annetaan kuivahtaa, jonka jälkeen pistokas pistetään pystyssä multa. Multa pidetään tasaisen kosteana ja pian lehdenpala kasvattaa juuret multa ja pieniä alkuja pistokkaan tyvelle.
 - Keltareunaiset anopinkielet lisätään jakamalla, pistokkaista lisätyistä kasvaa aina vihreälehtisiä.

MUORINKUKAT

Tulevaisuuden
perinnekasvi!

Peperomia

- Muorinkukat ovat kotoisin tropiikista ja erilaisia, monimuotoisia lajeja on satoja.
- Suomeen kasvi tuli 1940- luvulla, mutta voidaan jo lukea perinnekasviksi.
- Kasvin koristearvo on mehevissä monimuotoisissa lehdissä, kukat muistuttavat hiirenhäntää.
- Viihtyy hyvin huoneilmassa ja puolivarjossa.
- Helppohoitoisia
- Lyhytikäisiä, helppo lisätä parin vuoden välein pistokkaista

KULTAKÖYNNÖS

Tulevaisuuden
perinnekasvi!

Epipremnum

- Kotoisin Tyynenmeren trooppisilta saarilta.
- Yleistyi Suomessa 1970- luvulla, ja on varmasti kasvi joka jää elämään perinnekasvina.
- Nopeakasvuinen liaanimainen köynnös, joka sopii myös amppeliin. Versot voivat kasvaa jopa 20 m pitkiksi.
- Viihtyy valossa ja varjossa. Saatavana on useita lajikkeita, mitä vaaleammat lehdet kasvulla on sitä valoisampi kasvupaikka. Ei paahteeseen! Varjossa lehdet saattavat muuttua kokonaan vihreiksi.
- Kasellaan säännöllisesti, kohtalaisen runsaasti. Kastelukertojen välillä multa saa kuivahtaa.
- Pieni juuristo - viihtyy pienessä ruukussa, hiekansekaisessa mullassa.
- Lisätään pistokkaista. Pistokkaat juurtuvat vesilasissa. Samaan ruukkuun istutetaan useita taimia, koska kasvi haaroittuu heikosti.
- Kasvi on lievästi myrkyllinen.

 Martat